

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2024 m. balandžio 11 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Oro transportas – Monrealio konvencija – 19 straipsnis – Žalos, padarytos dėl vėlavimo pervežant bagažą, atlyginimas – Keleivio skolinio reikalavimo oro vežėjui perleidimas komercinei bendrovei – Sutarties sąlyga, draudžianti tokį perleidimą – Direktyva 93/13/EB – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis – Keleivių teisių perleidimą draudžiančios sąlygos nesąžiningumo kontrolė savo iniciatyva – Šios kontrolės tvarka nagrinėjant perimančiosios bendrovės ir oro vežėjo ginčą – Lygiavertiškumo ir veiksmingumo principai – Rungimosi principas“

Byloje C-173/23

dėl *Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Palma de Mallorca* (Maljorkos Palmos komercinių bylų teismas Nr. 1, Ispanija) 2023 m. kovo 10 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2023 m. kovo 20 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Eventmedia Soluciones SL

prieš

Air Europa Líneas Aéreas SAU

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kurį sudaro kolegijos pirmininkė K. Jürimäe (pranešėja), trečiosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai N. Piçarra, N. Jääskinen ir M. Gavalec,

generalinis advokatas M. Szpunar,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Eventmedia Soluciones SL*, atstovaujamos *abogada* A.-M. Martínez Cuadros,

* Proceso kalba: ispanų.

- *Air Europa Líneas Aéreas SAU*, atstovaujamos *procurador* N. De Dorremochea Guiot ir *abogado* E. Olea Ballesteros,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos A. Ballesteros Panizo,
- Europos Komisijos, atstovaujamos J. L. Buendía Sierra ir N. Ruiz García,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 6 straipsnio 1 dalies ir 7 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Eventmedia Soluciones SL* (toliau – *Eventmedia*), oro transporto keleivio skolinio reikalavimo perėmėjos, ir *Air Europa Líneas Aéreas SAU* (toliau – *Air Europa*) ginčą dėl žalos, padarytos dėl vėlavimo pervežant šio keleivio bagažą *Air Europa* vykdytu skrydžiu, atlyginimo.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

- 3 1999 m. gegužės 28 d. Monrealyje sudarytos Konvencijos dėl tam tikrų tarptautinio vežimo oru taisyklių suvienodinimo, kurią Europos bendrija pasirašė 1999 m. gruodžio 9 d. ir savo vardu patvirtino 2001 m. balandžio 5 d. Tarybos sprendimu 2001/539/EB (OL L 194, 2001, p. 38; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 5 t., p. 491; toliau – Monrealio konvencija), 19 straipsnyje „Vėlavimas“ nustatyta:

„Vežėjas atsako už žalą, atsiradusią dėl vėlavimo vežant oru keleivius, bagažą arba krovinius. Tačiau vežėjas neatsako už žalą, atsiradusią dėl vėlavimo, jeigu jis įrodo, kad jis ir jo darbuotojai ir atstovai ėmėsi visų prieinamų protingų priemonių žalai išvengti, arba tai, kad jam ar jiems buvo neįmanoma imtis šių priemonių.“

Sąjungos teisė

- 4 Direktyvos 93/13 dvidešimt ketvirtoje konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad „valstybių narių teismai arba administracinės institucijos privalo disponuoti pakankamomis bei veiksmingomis priemonėmis apsaugojant nuo nuolatinio nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais taikymo“.
- 5 Pagal šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalį ja siekiama suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus, susijusius su nesąžiningomis sąlygomis komercinės veiklos subjekto su vartotoju sudaromose sutartyse.

- 6 Minėtos direktyvos 2 straipsnio b punkte pateikiamos tokios sąvokų apibrėžtys:
„vartotojas“ – bet kuris fizinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, veikia siekdamas tikslų, nesusijusių su jo verslu, prekyba ar profesija“.
- 7 Tos pačios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje numatyta:
„Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.“
- 8 Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta:
„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“
- 9 Šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:
„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuočių pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 10 Oro transporto keleivis, kurio bagažas vykdant skrydį iš Madrido (Ispanija) į Kankūną (Meksika) buvo pavėluotai pristatytas, oro vežėjo *Air Europa* atžvilgiu turimą reikalavimą atlyginti žalą perleido komercinei bendrovei *Eventmedia*.
- 11 Tada *Eventmedia* kreipėsi į *Juzgado de lo Mercantil n. 1 de Palma de Mallorca* (Maljorkos Palmos komercinių bylų teismas Nr. 1, Ispanija), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą, su ieškiniu bendrovei *Air Europa* dėl 766 EUR žalos, atsiradusios dėl šio vėlavimo, atlyginimo pagal Monrealio konvencijos 19 straipsnį.
- 12 Tame teisme *Air Europa* ginčijo *Eventmedia* teisę pareikšti ieškinį. Jos teigimu, skolinio reikalavimo perleidimas nėra teisiškai galiojantis, nes juo pažeidžiamas jos bendrųjų vežimo sąlygų 15.1 sąlygoje (toliau – nagrinėjama sąlyga) nustatytas draudimas perleisti keleivio teises. Pagal šią sąlygą: „*Air Europa* ir bet kurio kito vežėjo atsakomybė pagal 1 straipsnį nustatoma remiantis bilietą išdavusio vežėjo vežimo sąlygomis, jeigu nenumatyta kitaip. Keleivio teisės yra asmeninio pobūdžio ir jų perleisti negalima.“
- 13 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Monrealio konvencijos 19 straipsnyje numatyta oro vežėjo atsakomybė už vėlavimą pervežant bagažą priskiriama sutartinio pobūdžio ieškiniui dėl žalos atlyginimo. Todėl reikalavimo atlyginti žalą, susijusią su tokiu vėlavimu, perleidimui taikomas nagrinėjamoje sąlygoje numatytas perleidimo draudimas.
- 14 Priminę Teisingumo Teismo jurisprudenciją, šis teismas mano, kad turi pakankamai faktinės ir teisinės informacijos, kad galėtų patikrinti šios sąlygos turinį ir pasibaigus rungimosi principu grindžiamam procesui pripažinti ją nesąžininga, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 93/13. Vis dėlto jam kyla klausimas, ar jis gali savo iniciatyva išnagrinėti, ar ši sąlyga nėra nesąžininga. Viena

vertus, jame vykstantį procesą inicijavo ne viena iš vežimo sutarties, kuria grindžiamas ieškinys, šalių, o oro transporto keleivio reikalavimo dėl žalos atlyginimo perėmėjas, kuris nėra vartotojas. Kita vertus, kadangi vartotojas nėra šios bylos šalis, negalima atsižvelgti į jo norą remtis nagrinėjamos sąlygos nesąžiningu ir neįpareigojančiu pobūdžiu po to, kai šis teismas jį apie tai informavo.

- 15 Šiomis aplinkybėmis *Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Palma de Mallorca* (Maljorkos Palmos komercinių bylų teismas Nr. 1) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar [Direktyvos 93/13] 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad nacionalinis teismas, nagrinėjantis ieškinį, kuriuo reikalaujama atlyginti dėl vėlavimo vežant bagažą patirtą žalą pagal Monrealio konvencijos 19 straipsnį, turi savo iniciatyva patikrinti, ar vežimo sutarties sąlyga, pagal kurią keleivis negali perleisti teisių, galimai yra nesąžininga, kai ieškinį pareiškia teisių perėmėjas, kuris, priešingai nei teisių perleidėjas, neturi vartotojo ir naudotojo statuso?
2. Ar tuo atveju, jei reikia atlikti patikrinimą savo iniciatyva, galima nevykdyti pareigos informuoti vartotoją ir išsiaiškinti, ar jis remiasi nesąžininga sąlyga arba sutinka su ja, atsižvelgiant į tai, kad galiausiai jo reikalavimas buvo perleistas pažeidžiant galimai nesąžiningą sąlygą, pagal kurią nebuvo galima jo perleisti?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 16 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad nacionalinis teismas turi savo iniciatyva išnagrinėti, ar oro transporto keleivio ir oro vežėjo sudarytoje vežimo sutartyje esanti sąlyga, pagal kurią draudžiama perleisti teises, kurias šis keleivis turi šio vežėjo atžvilgiu, nėra nesąžininga, kai į šį teismą yra kreiptasi su ieškiniu dėl žalos atlyginimo, kurį šiam vežėjui pareiškė komercinė bendrovė, perėmusi šio keleivio reikalavimą atlyginti žalą.

Pirminės pastabos dėl Direktyvos 93/13 taikymo srities

- 17 Dėl oro transporto keleivio skolinių reikalavimų perleidimo skolų išieškojimo bendrovei Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog tai, kad ginčas pagrindinėje byloje kilo tik tarp komercinės veiklos subjektų, netrukdo taikyti Direktyvos 93/13, nes šios direktyvos taikymo sritis priklauso ne nuo šio ginčo šalių tapatybės, o nuo sutarties šalių statuso (šiuo klausimu žr. 2020 m. lapkričio 18 d. Sprendimo *DelayFix*, C-519/19, EU:C:2020:933, 53 ir 54 punktus).
- 18 Pagal Direktyvos 93/13 1 straipsnio 1 dalį ir 3 straipsnio 1 dalį ši direktyva taikoma komercinės veiklos subjekto ir vartotojo sudarytų sutarčių sąlygoms, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi (2020 m. lapkričio 18 d. Sprendimo *DelayFix*, C-519/19, EU:C:2020:933, 55 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 19 Šiuo atveju vežimo sutartį, kuria grindžiamas *Eventmedia* skolinis reikalavimas ir kurioje yra nagrinėjama sąlyga, sudarė komercinės veiklos subjektas, t. y. *Air Europa*, ir oro transporto keleivis. Be to, nėra nieko, kas rodytų, kad jis nusipirko lėktuvo bilietą vykdydamas savo profesinę veiklą, todėl atrodo, kad šis keleivis sutartį sudarė kaip vartotojas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punktą, bet tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 20 Taigi, atsižvelgiant į šio sprendimo 17 punkte nurodytą jurisprudenciją, ginčas pagrindinėje byloje patenka į Direktyvos 93/13 taikymo sritį.
- 21 Tokios išvados negali paneigti 2015 m. spalio 1 d. Sprendimo *ERSTE Bank Hungary* (C-32/14, EU:C:2015:637) 63 punkte ir 2020 m. kovo 11 d. Sprendimo *Lintner* (C-511/17, EU:C:2020:188) 29 punkte nurodyti motyvai, kuriais iš esmės remiamasi prašyme priimti prejudicinį sprendimą.
- 22 Tiesa, šiuose punktuose Teisingumo Teismas nusprendė, jog tam, kad būtų užtikrinta Direktyva 93/13 siekiama vartotojo apsauga, būtina, kad į teismą kreiptųsi viena iš sutarties šalių. Tačiau šį teiginį reikia vertinti atsižvelgiant į bylas, kuriose buvo priimti minėti sprendimai ir kurios iš tiesų buvo susijusios su vartotojo ir sutartį sudariusio komercinės veiklos subjekto santykiais.
- 23 Konkrečiau kalbant, byloje, kurioje priimtas 2015 m. spalio 1 d. Sprendimas *ERSTE Bank Hungary* (C-32/14, EU:C:2015:637), Teisingumo Teismui iš esmės buvo pateiktas klausimas, ar Direktyvoje 93/13 nustatyta apsaugos sistema turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias notariui, kuris, laikydamasis formalių reikalavimų, parengė notarinį dokumentą dėl komercinės veiklos subjekto ir vartotojo sudarytos sutarties, leidžiama šiame dokumente daryti vykdomąjį įrašą arba atsisakyti jį panaikinti, neturint galimybės patikrinti, ar šios sutarties sąlygos nėra nesąžiningos. Nagrinėdamas šį klausimą Teisingumo Teismas iš esmės atskyrė tokią notarinę procedūrą nuo teismo proceso, pabrėždamas, kad tik pastarajame procese pagal Direktyvoje 93/13 numatytą apsaugos sistemą reikalaujama, kad nacionalinis teismas savo iniciatyva išnagrinėtų, ar sutarties sąlyga, patenkanti į šios direktyvos taikymo sritį, nėra nesąžininga (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 1 d. Sprendimo *ERSTE Bank Hungary*, C-32/14, EU:C:2015:637, 33, 41–47 ir 59 punktus). Vis dėlto dar būtina, kad būtų kreiptasi į nacionalinį teismą. Būtent šiuo pagrindiniu proceso principu, pagal kurį bylos iškėlimo iniciatyva priklauso tik šalims, remiamasi to sprendimo 63 punkte pateiktame argumente.
- 24 2020 m. kovo 11 d. Sprendimo *Lintner* (C-511/17, EU:C:2020:188) 29 punktas priskirtinas argumentams, susijusiems su ginčo dalyko ribomis ir dispozityvumo principu. Taigi iš to sprendimo 26–34 punktų visumos matyti, kad Teisingumo Teismas nenorėjo apriboti Direktyvos 93/13 taikymo srities vartotojo ir komercinės veiklos subjekto ginčiais, o veikiau pabrėžė, kad Direktyva 93/13 siekiama vartotojų apsauga suponuoja, kad buvo pradėtas teismo procesas ir kad nacionalinio teismo įsikišimas negali peržengti jam pateikto nagrinėti ginčo ribų.
- 25 Vadinas, dviem šio sprendimo 23 ir 24 punktuose nurodytais sprendimais Teisingumo Teismas neketino apriboti Direktyvos 93/13 taikymo srities tik sutartį sudariusio vartotojo ir komercinės veiklos subjekto ginčiais.
- 26 Atsižvelgiant į šias pirmines pastabas, reikia nustatyti, ar tuo atveju, kai ginčas kyla ne tarp vartotojo ir komercinės veiklos subjekto, o tarp šio subjekto ir kito komercinės veiklos subjekto, t. y. komercinės bendrovės, perėmusios vartotojo teises, nacionalinis teismas turi savo iniciatyva patikrinti, ar šios sutarties sąlygos nėra nesąžiningos.

Dėl galimo sąlygos nesąžiningumo nagrinėjimo savo iniciatyva

- 27 Reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją Direktyvoje 93/13 nustatyta apsaugos sistema pagrįsta idėja, kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei komercinės veiklos subjekto tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl informacijos lygio (2000 m. birželio 27 d. Sprendimo *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores*, C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 25 punktas ir 2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *SPV Project 1503 ir kt.*, C-693/19 ir C-831/19, EU:C:2022:395, 51 punktas).
- 28 Atsižvelgiant į tokią mažiau palankią padėtį, šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad nesąžiningos sąlygos vartotojui nėra privalomos. Tai yra imperatyvi nuostata, kuria formalią pusiausvyrą, sutartimi nustatytą tarp sutarties šalių teisių ir pareigų, siekiama pakeisti realia pusiausvyra, galinčia atkurti sutarties šalių lygybę (2006 m. spalio 26 d. Sprendimo *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, 36 punktas ir 2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *SPV Project 1503 ir kt.*, C-693/19 ir C-831/19, EU:C:2022:395, 52 punktas).
- 29 Šiuo aspektu iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, kad nacionalinis teismas turi savo iniciatyva įvertinti sutarties sąlygos, patenkančios į Direktyvos 93/13 taikymo sritį, nesąžiningumą ir taip kompensuoti disbalansą tarp vartotojo ir komercinės veiklos subjekto, jeigu jam žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės (2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *SPV Project 1503 ir kt.*, C-693/19 ir C-831/19, EU:C:2022:395, 53 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 30 Be to, pagal Direktyvą 93/13, kaip matyti iš jos 7 straipsnio 1 dalies, siejamos su jos dvidešimt ketvirtąja konstatuojamąja dalimi, valstybės narės įpareigojamos numatyti tinkamas ir veiksmingas priemones, užkertančias kelią nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, komercinės veiklos subjektų sudaromose su vartotojais (2012 m. birželio 14 d. Sprendimo *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 68 punktas ir 2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *SPV Project 1503 ir kt.*, C-693/19 ir C-831/19, EU:C:2022:395, 54 punktas).
- 31 Nors Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalies ir 7 straipsnio 1 dalies reikalavimus, jau ne kartą nustatė, kaip nacionalinis teismas turi užtikrinti iš šios direktyvos kylančių vartotojų teisių apsaugą, Sąjungos teisėje iš esmės nėra suderintos procedūros, taikytinos nagrinėjant tariamai nesąžiningą sutarties sąlygos pobūdį. Taigi pagal valstybių narių procesinės autonomijos principą jos patenka į valstybių narių vidaus teisės sistemą su sąlyga, kad nėra mažiau palankios nei taisyklės, reglamentuojančios panašias situacijas, kurioms taikoma vidaus teisė (lygiavertiškumo principas), ir kad dėl jų netampa praktiškai neįmanoma ar pernelyg sudėtinga pasinaudoti Sąjungos teisės suteiktomis teisėmis (veiksmingumo principas) (šiuo klausimu žr. 2019 m. birželio 26 d. Sprendimo *Addiko Bank*, C-407/18, EU:C:2019:537, 45 ir 46 punktus ir 2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *SPV Project 1503 ir kt.*, C-693/19 ir C-831/19, EU:C:2022:395, 55 punktą).
- 32 Šiomis aplinkybėmis reikia nustatyti, ar pagal šias nuostatas, siejamas su lygiavertiškumo ir veiksmingumo principais, reikalaujama, kad nacionalinis teismas, į kurią kreipėsi komercinė bendrovė, perėmusi komercinės veiklos subjekto, su kuriuo vartotojas buvo sudaręs sutartį, atžvilgiu vartotojo turimą reikalavimą atlyginti žalą, patikrintų vartotojo ir komercinės veiklos subjekto sudarytoje sutartyje esančios sąlygos galimą nesąžiningumą.

- 33 Pirma, kiek tai susiję su lygiavertiškumo principu, nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į nacionalinėje teisėje taikomas ieškinių pareiškimo procesines taisykles, turi patikrinti, ar laikomasi šio principo, atsižvelgdamas į atitinkamų ieškinių dalyką, pagrindą ir esmines aplinkybes (2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Unicaja Banco*, C-869/19, EU:C:2022:397, 23 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 34 Dėl šio aspekto Teisingumo Teismas yra konstatavęs, kad Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis turi būti laikoma lygiaverte nacionalinėms normoms, kurios vidaus teisės sistemoje priskiriamos prie viešosios tvarkos taisyklių kategorijos (2009 m. spalio 6 d. Sprendimo *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 52 punktas ir 2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Unicaja Banco*, C-869/19, EU:C:2022:397, 24 punktas).
- 35 Vadinasi, pagal lygiavertiškumo principą, kai pagal nacionalinę teisę nacionalinis teismas turi teisę arba pareigą savo iniciatyva įvertinti, ar sutarties sąlyga neprieštarauja nacionalinėms viešosios tvarkos taisyklėms, jis taip pat turi turėti galimybę ar pareigą savo iniciatyva įvertinti, ar tokia sąlyga neprieštarauja Direktyvos 93/13 6 straipsniui, kai tik turi tam reikalingą teisinę ir faktinę informaciją (šiuo klausimu žr. 2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Unicaja Banco*, C-869/19, EU:C:2022:397, 25 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 36 Nagrinėjamu atveju prašyme priimti prejudicinį sprendimą nėra jokios informacijos apie tai, ar teismas, nagrinėjantis Monrealio konvencijos 19 straipsniu grindžiamą ieškinį dėl žalos atlyginimo, pagal Ispanijos teisę gali ar net privalo savo iniciatyva išnagrinėti, ar tokia kaip nagrinėjamoji sąlyga neprieštarauja nacionalinėms viešosios tvarkos taisyklėms. Pagal šio sprendimo 33 punkte primintą jurisprudenciją prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti šį aspektą, kad nustatytų, ar pagal lygiavertiškumo principą jis gali ar net privalo savo iniciatyva išnagrinėti galimą nagrinėjamos sąlygos nesąžiningumą.
- 37 Antra, dėl veiksmingumo principo Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad kiekvienas atvejis, kai kyla klausimas, ar dėl nacionalinės procesinės nuostatos Sąjungos teisę taikyti tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga, turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į šios nuostatos vaidmenį visame procese, proceso eigą ir ypatumus, o prireikus ir į nacionalinę teismų sistemą pagrindžiančius principus, pavyzdžiui, teisės į gynybą apsaugą, teisinio saugumo ir sklandaus proceso principus (1995 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Peterbroeck*, C-312/93, EU:C:1995:437, 14 punktas ir 2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *SPV Project 1503 ir kt.*, C-693/19 ir C-831/19, EU:C:2022:395, 60 punktas).
- 38 Kalbant apie ieškinį dėl žalos atlyginimo, kurį vartotojo skolinį reikalavimą perėmusi komercinė bendrovė pareiškė su juo sutartį sudariusiam komercinės veiklos subjektui, reikia konstatuoti, kad ginčui tarp dviejų komercinės veiklos subjektų nėra būdingas toks disbalansas, koks būdingas ginčui tarp vartotojo ir su juo sutartį sudariusio komercinės veiklos subjekto (pagal analogiją žr. 2013 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León*, C-413/12, EU:C:2013:800, 50 punktą).
- 39 Vadinasi, skirtingai nei šio sprendimo 29 punkte nurodytoje jurisprudencijoje aptartu atveju, siekiant užtikrinti Direktyva 93/13 siekiamos vartotojų apsaugos sistemos veiksmingumą, nebūtina, kad nacionalinis teismas, nagrinėjantis ginčą tarp dviejų komercinės veiklos subjektų, kaip antai vartotojo teisės perėmusios bendrovės ir su juo sutartį sudariusio komercinės veiklos subjekto, savo iniciatyva išnagrinėtų vartotojo sudarytoje sutartyje esančios sąlygos galimą nesąžiningumą.

- 40 Šio sprendimo 31 punkte nurodytas veiksmingumo principas taip pat neįpareigoja nacionalinio teismo savo iniciatyva atlikti tokio nagrinėjimo, jeigu pagal nacionalines proceso taisykles vartotojo reikalavimą perėmusi komercinė bendrovė turi arba turėjo veiksmingą galimybę nacionaliniame teisme remtis galimu vartotojo pasirašytoje sutartyje esančios sąlygos nesąžiningumu.
- 41 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti:
- Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis, siejamos su veiksmingumo principu, turi būti aiškinamos taip, kad nacionalinis teismas neprivalo savo iniciatyva išnagrinėti, ar oro transporto keleivio ir oro vežėjo sudarytoje vežimo sutartyje esanti sąlyga, pagal kurią draudžiama perleisti teises, kurias šis keleivis turi šio vežėjo atžvilgiu, nėra nesąžininga, kai į šį teismą yra kreiptasi su ieškiniu dėl žalos atlyginimo, kurį šiam vežėjui pareiškė šio keleivio reikalavimą atlyginti žalą perėmusi komercinė bendrovė, jeigu ši bendrovė turi arba turėjo veiksmingą galimybę tame teisme remtis galimu nagrinėjamos sąlygos nesąžiningumu,
 - lygiavertiškumo principas turi būti aiškinamas taip, kad jei pagal nacionalinės teisės normas tas teismas turi teisę arba pareigą savo iniciatyva įvertinti, ar tokia sąlyga neprieštarauja nacionalinėms viešosios tvarkos taisyklėms, jis taip pat turi turėti galimybę ar pareigą savo iniciatyva įvertinti, ar tokia sąlyga neprieštarauja Direktyvos 93/13 6 straipsniui, kai tik turi tam reikalingą teisinę ir faktinę informaciją.

Dėl antrojo klausimo

- 42 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar rungimosi principas turi būti aiškinamas taip, kad kai nacionalinis teismas savo iniciatyva konstatuoja, kad oro transporto keleivio ir oro vežėjo sudarytoje vežimo sutartyje esanti sąlyga yra nesąžininga, nagrinėdamas ieškinį dėl žalos atlyginimo, kurį šiam vežėjui pareiškė komercinė bendrovė, perėmusi šio vežėjo reikalavimą oro vežėjui atlyginti žalą, šis teismas turi apie tai informuoti minėtą keleivį ir paklausti, ar jis ketina remtis šios sąlygos nesąžiningumu, ar galbūt sutinka, kad ji būtų taikoma.
- 43 Pirmiausia reikia konstatuoti, kad atsakymas į šį klausimą yra svarbus tuo atveju, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, įvertinęs lygiavertiškumo principą atsižvelgdamas į šio sprendimo 33–36 punktus arba veiksmingumo principą atsižvelgdamas į šio sprendimo 37 ir 40 punktus, priėtų prie išvados, kad jis gali ar net privalo savo iniciatyva išnagrinėti, ar nagrinėjama sąlyga nėra nesąžininga.
- 44 Šiomis aplinkybėmis reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją rungimosi principas paprastai apima, be kita ko, šalių teisę susipažinti su teismo iniciatyva iškeltais teisiniais argumentais, kuriais remdamasis šis ketina priimti sprendimą, ir dėl jų pareikšti savo nuomonę. Teisingumo Teismas pabrėžė, kad siekiant įvykdyti reikalavimus, susijusius su teise į teisingą bylos nagrinėjimą, svarbu, kad šalys žinotų tiek faktines, tiek teisines bylos aplinkybes, nuo kurių priklauso bylos baigtis, ir galėtų pagal rungimosi principą dėl jų pareikšti savo poziciją (šiuo klausimu žr. 2009 m. gruodžio 2 d. Sprendimo *Komisija / Airija ir kt.*, C-89/08 P, EU:C:2009:742, 55 ir 56 punktus ir 2013 m. vasario 21 d. Sprendimo *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, 30 punktą).

- 45 Jeigu remdamasis faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis, kurios nacionaliniam teismui žinomos arba kurios jam buvo nurodytos po to, kai jis šiuo atžvilgiu ėmėsi tyrimo priemonių, šis teismas nustato, kad sutarties sąlyga patenka į Direktyvos 93/13 taikymo sritį, ir vėliau, atlikęs vertinimą savo iniciatyva, konstatuoja, kad ši sąlyga nesąžininga, paprastai jis turi apie tai informuoti bylos šalis ir prašyti jų, laikantis rungimosi principo ir šiuo atžvilgiu nacionalinės teisės procesinėse normose numatytos formos, pateikti savo poziciją (2013 m. vasario 21 d. Sprendimo *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, 31 punktą).
- 46 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad kai nacionalinis teismas savo iniciatyva konstatuoja, jog vartotojo ir komercinės veiklos subjekto sudarytoje sutartyje esanti sąlyga yra nesąžininga, kilus ginčui tarp šio subjekto ir šio vartotojo teises perėmusios komercinės bendrovės, jis turi apie tai informuoti abi jo nagrinėjamo ginčo šalis, t. y. teises perėmusią komercinę bendrovę ir su šiuo vartotoju sutartį sudariusį komercinės veiklos subjektą. Jis turi suteikti jiems galimybę pateikti atitinkamus argumentus per rungimosi principu grindžiamą procesą.
- 47 Ši vartotojo teises perėmusiai komercinei bendrovei suteikta galimybė pareikšti nuomonę šiuo klausimu taip pat atitinka nacionaliniam teismui tenkančią pareigą prireikus atsižvelgti į jos išreikštą valią, kai ši, nors ir žino, kad nesąžininga sąlyga neprivaloma, vis dėlto nurodo, kad ji prieštarauja tam, kad į ją nebūtų atsižvelgta, ir taip laisva valia ir aiškiai sutinka su nagrinėjama sąlyga (pagal analogiją žr. 2013 m. vasario 21 d. Sprendimo *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, 35 punktą).
- 48 Tuo atveju, kai, kaip pagrindinėje byloje, vartotojo teises perėmusi komercinė bendrovė kreipiasi į nacionalinį teismą, nepaisydama vartotojo ir komercinės veiklos subjekto sudarytoje sutartyje esančios sąlygos, kaip antai nagrinėjamos sąlygos, pagal kurią pirmajam draudžiama perleisti savo teises, galima daryti pagrįstą prielaidą, kad ši komercinė bendrovė neprieštarauja, jog teismas, nustatęs, kad ši sąlyga yra nesąžininga, ją panaikintų.
- 49 Kita vertus, kadangi vartotojas, perleidęs komercinės veiklos subjekto atžvilgiu turimą reikalavimą atlyginti žalą, nėra jo ir šio reikalavimo perėmėjo ginčo šalis, nacionalinis teismas neprivalo nei informuoti vartotojo apie šį nagrinėjimą savo iniciatyva, nei gauti vartotojo pastabų šiuo klausimu.
- 50 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti: rungimosi principas turi būti aiškinamas taip, kad kai nacionalinis teismas savo iniciatyva konstatuoja, kad oro transporto keleivio ir oro vežėjo sudarytoje vežimo sutartyje esanti sąlyga yra nesąžininga, nagrinėdamas ieškinį dėl žalos atlyginimo, kurį šiam vežėjui pareiškė komercinė bendrovė, perėmusi šio keleivio reikalavimą oro vežėjui atlyginti žalą, šis teismas neturi nei apie tai informuoti šio keleivio, nei paklausti, ar jis ketina remtis šios sąlygos nesąžiningumu, ar galbūt sutinka, kad ji būtų taikoma. Kita vertus, šis teismas turi apie tai informuoti jo nagrinėjamo ginčo šalis, kad joms būtų suteikta galimybė pateikti atitinkamus savo argumentus per rungimosi principu grindžiamą procesą, ir įsitikinti, kad teises perėmusi komercinė bendrovė pageidauja, jog ši sąlyga būtų pripažinta netaikytina.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 51 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis, siejamos su veiksmingumo principu,

turi būti aiškinamos taip:

nacionalinis teismas neprivalo savo iniciatyva išnagrinėti, ar oro transporto keleivio ir oro vežėjo sudarytoje vežimo sutartyje esanti sąlyga, pagal kurią draudžiama perleisti teises, kurias šis keleivis turi šio vežėjo atžvilgiu, nėra nesąžininga, kai į šį teismą yra kreiptasi su ieškiniu dėl žalos atlyginimo, kurį šiam vežėjui pareiškė šio keleivio reikalavimą atlyginti žalą perėmusi komercinė bendrovė, jeigu ši bendrovė turi arba turėjo veiksmingą galimybę tame teisme remtis galimu nagrinėjamos sąlygos nesąžiningumu.

Veiksmingumo principas turi būti aiškinamas taip:

jei pagal nacionalinės teisės normas tas teismas turi teisę arba pareigą savo iniciatyva įvertinti, ar tokia sąlyga neprieštarauja nacionalinėms viešosios tvarkos taisyklėms, jis taip pat turi turėti galimybę ar pareigą savo iniciatyva įvertinti, ar tokia sąlyga neprieštarauja Direktyvos 93/13 6 straipsniui, kai tik turi tam reikalingą teisinę ir faktinę informaciją.

2. Rungimosi principas turi būti aiškinamas taip:

kai nacionalinis teismas savo iniciatyva konstatuoja, kad oro transporto keleivio ir oro vežėjo sudarytoje vežimo sutartyje esanti sąlyga yra nesąžininga, nagrinėdamas ieškinį dėl žalos atlyginimo, kurį šiam vežėjui pareiškė komercinė bendrovė, perėmusi šio keleivio reikalavimą oro vežėjui atlyginti žalą, šis teismas neturi nei apie tai informuoti šio keleivio, nei paklausti, ar jis ketina remtis šios sąlygos nesąžiningumu, ar galbūt sutinka, kad ji būtų taikoma. Kita vertus, šis teismas turi apie tai informuoti jo nagrinėjamo ginčo šalis, kad joms būtų suteikta galimybė pateikti savo atitinkamus argumentus per rungimosi principu grindžiamą procesą, ir įsitikinti, kad teises perėmusi komercinė bendrovė pageidauja, jog ši sąlyga būtų pripažinta netaikytina.

Parašai.